

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2025 - 2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Lucian Blaga din Sibiu
1.2. Facultatea	Teologie
1.3. Departament	Teologie Pastorală
1.4. Domeniul de studiu	Teologie
1.5. Ciclul de studii ¹	Master
1.6. Specializarea	Master Teologie Istorică

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Arta bisericească în ortodoxia transilvană între anii 1848-1918 / Church art in Transylvanian Orthodoxy between 1848-1918			Cod	FTEO.TOR.TEI.M.ZO.2.1200.E-6.1		
2.2. Titular activități de curs	Lect. Univ. Dr. Ioan Ovidiu Abrudan						
2.3. Titular activități practice							
2.4. An de studiu ²	I	2.5. Semestrul ³			2	2.6. Tipul de evaluare ⁴	E
2.7. Regimul disciplinei ⁵		O	2.8. Categoria formativă a disciplinei ⁶				S

3. Timpul total estimat

3.1. Extinderea disciplinei în planul de învățământ – număr de ore pe săptămână					
3.1.a.Curs	3.1.b. Seminar	3.1.c. Laborator	3.1.d. Proiect	3.1.e Alte	Total
1	2				3
3.2. Extinderea disciplinei în planul de învățământ – Total ore din planul de învățământ					
3.2.a.Curs	3.2.b. Seminar	3.2.c. Laborator	3.2.d. Proiect	3.2.e Alte	Total ⁷
14	28				42
Distribuția fondului de timp pentru studiu individual ⁸					Nr. ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					43
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					25
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					25
Tutoriat ⁹					6
Examinări ¹⁰					9
3.3. Total ore alocate studiului individual ¹¹ (NOSIsem)					108
3.4. Total ore din Planul de învățământ (NOADsem)					42
3.5. Total ore pe semestru ¹² (NOADsem + NOSIsem)					150
3.6. Nr ore / ECTS					25
3.7. Număr de credite ¹³					6

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. Discipline necesar a fi promovate anterior (de curriculum) ¹⁴	
4.2. Competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. De desfășurare a cursului ¹⁵	
5.2. De desfășurare a activităților practice (lab/sem/pr/aplic) ¹⁶	

6. Rezultate ale învățării¹⁷

Numărul de credite alocat disciplinei:				
Rezultatele învățării				Repartizare credite pe rezultatele învățării
Nr. crt.	Cunoștințe	Aptitudini	Responsabilitate și autonomie	
RÎ 1	Cunoașterea și utilizarea noțiunilor și terminologiei consacrate Istoriei artei bisericesti			1
RÎ 2	Înțelegerea condițiilor în care a evoluat arta bisericească a românilor din Transilvania în perioada secolului al XIX-lea.			2
RÎ 3		În cadrul formării viitorilor preoți și profesori absolvenți ai masterului de teologie-istorie, familiarizarea acestora cu stilurile arhitecturale și tehnicilor artistice le asigură competențele necesare legate de analiza și utilizarea unei categorii extrem de semnificative de surse, cele vizuale, realizând totodată conexiuni cu alte ramuri ale științei istorice,		2

		precum istoria bisericească sau istoria culturii și civilizației europene.		
RÎ 4			Aplică lecțiile istorice învățate realităților istorice actuale.	1
.....				
RÎ n				

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1. Obiectivul general	Cursul urmărește evoluția artei bisericești din Transilvania în secolul al XIX-lea spre modernitate, cu distanțarea acesteia de tot ceea ce însemna tradiționalul medieval. Formați la academile de artă occidentale, învățând de la „profesori care întrebunțau altă metodă pentru alte scopuri”, arhitecții și pictorii monumentaliști români și-au însușit viziunea estetică a neoclasicismului european.
7.2. Obiectivele specifice	Cercetează evoluția formelor arhitecturii de cult din spațiul românesc transilvănean în perioada secolului al XIX-lea.

8. Conținuturi

8.1. Curs ¹⁸		Metode de predare ¹⁹	Nr. ore
Curs 1	Preliminarii. Ruptura de tradiția post-bizantină românească – arta bisericească în perioada arhipăstoririi episcopului Vasile Moga. Monumente reprezentative de arhitectură bisericească: <i>biserica „Sfânta Treime” din Rășinari (1814); biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Boița (1822); biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Poiana Sibiului (1836); biserica „Sfinții Arhangheli” din Rod; biserica „Cuvioasa Paraschiva” din Cârța (1847); bisericile brașovene din Brașov-Tocile (1813), Bran-Poartă (1820).</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 2	Cei din urmă zugrăvi și iconari de tradiție răsăriteană: <i>Ioan din Poplaca, Vasile Munteanu din Săliște, Constantin Boghină din Brașov.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 3	Occidentalizarea artei bisericești – <i>Arhitectura ortodoxă și pictura religioasă din Banat, în veacul al XIX-lea.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 4	Curentul artistic occidentalizant în Transilvania, propagat inițial dinspre centrele artistice de la sud de Carpați. <i>Artistul peregrin Dimitrie Dimitriu din București.</i> Zugrăvi ardeleni: <i>Isaia Monahul, George din Boița, Ioan din Boița, Constantin Boghină cel Tânăr.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1



Curs 5	Artiști de formație academică, exponenți ai curentului neoclasic, în pictura bisericească ardeleană (I) – <i>Pictorul brașovean Constantin Lecca</i> .	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 6	Artiști de formație academică, exponenți ai curentului neoclasic, în pictura bisericească ardeleană (II) – <i>Pictura bisericească a lui Mișu Popp</i> .	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 7	Artiști de formație academică, exponenți ai curentului neoclasic, în pictura bisericească ardeleană (III) – <i>Sălișteanul Constantin Georgescu, autor de ansambluri murale și pictor de iconostase</i> .	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 8	Sava Henția – pictor bisericesc.	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	
Curs 9	Portretele mitropolitului Andrei Șaguna: <i>Mișu Popp, Paul Franz Kugler, Petre Mateescu, A. Gustav Schivert, Sava Henția, Frederic Storck</i> .	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 10	Neogoticul în arhitectura bisericească ortodoxă din Transilvania. Arhitectul Szalay Ferenc și proiectele sale realizate în beneficiul Arhiepiscopiei ortodoxe române de la Sibiu: <i>biserica ortodoxă din Gușterița (1873); biserica „Sfinții Arhangheli” din Gura Râului (1887); biserica din Brata – Săliștea Sibiului; Biserica din Miercurea Sibiului</i> .	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 11	Neobizantinism transilvănean – <i>Catedrala ortodoxă „Sfânta Treime” din Sibiu (1902-1906)</i> (I). Dezbateri cu privire la amplasamentul viitoarei catedrale. Proiectul de arhitectură. Juriul concursului (arhitectul Ignatie Alpar, Ioan I. Pușcariu și Dominic Varro), concurenții, proiectul castigator (arh. Josef Kommer și Virgil Nagy).	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	
Curs 12	<i>Catedrala ortodoxă „Sfânta Treime” din Sibiu (1902-1906)</i> (II). Programul iconografic întocmit de E. Miron Cristea. Juriul concursului (George Demeterescu Mirea, Ion Mincu și Friedrich Miess), concurenți; proiectul câștigător – pictorul Octavian Smigelschi.	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 13	Neoromânismul transilvănean: <i>Factura neoromânească a iconostasului sculptat de Constantin M. Babic pentru Catedrala din Sibiu</i> .	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 14	Un prim exemplu de arhitectură neoromânească din Transilvania – <i>Edificiul</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1

	<i>Institutului teologic-pedagogic Andreian din Sibiu – arhitecții Gheorghe Dușoiu și Ioan Leucă – (1914).</i>	
Total ore curs:		14

8.2. Activități practice

Activități practice (8.2.a. Seminar ²⁰ / 8.2.b. Laborator ²¹ / 8.2.c. Proiect ²²)	Metode de predare	Nr. ore
Școlile de zugrăvi de la mănăstirile Cernica, Căldărușani și Pasărea.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Școala de zugrăvi bisericești de pe lângă Episcopia din Buzău.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Pictorul Gheorghe Tattarescu.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Zugravul Dimitrie Dimitriu, unul dintre primii autori de portrete din pictura modernă românească.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Avocul Ilie Măcelaru – ctitorul bisericii din Miercurea Sibiului	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Biblia ilustrată a lui Șaguna, cu reproduceri după gravurile lui Gustav Doré (1858).	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Sfântul Ierarh Andrei Șaguna – documentarul fotografic.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Artistul ardelean Ioan Constande.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Mausoleul de la Rășinari – un artist uitat, Alexandru Liuba.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Istoria unui proiect – monumental închinat mitropolitului Șaguna.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Construirea reședinței de vară mitropolitane din Sibiu, <i>arhitectul</i> Carl Heinrich Eder.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Proiectul catedralei din Sibiu. Călătoria de documentare a asesorului cosnistorial Elie Miron Cristea. Viziunea sa estetică asupra artei bizantine.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Un artist născut de la Sibiu, pictor bisericesc și profesor de estetică și iconografie creștină la Școala de Belle-Arte din Iași – Dr. Sever Mureșianu (1886-1927).	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Nicolae Grigorescu, pictor bisericesc.	Prezentare, analiză, dezbateri	2
Total ore seminar/laborator		28

9. Bibliografie

9.1. Referințe bibliografice recomandate	Marius Porumb, Mihaela Vlăsceanu, „Arta secolului XIX în România”, în <i>Arta din România din preistorie în contemporaneitate</i> , Editura Academiei Române& Editura Mega, București 2018.
	Mihai Manolache, „Cercetări privind contribuția artistică a pictorilor Constantin Lecca și Mișu Popp la biserica voievodală Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului”, în <i>Buletinul Monumentelor Istorice</i> , nr. 1, 1972.
	Coriolan Petranu, <i>L’Art Roumain de Transylvanie</i> , Vol. I, texte, Extrait de “La Transylvanie”, Bucharest, 1938.
	George Oprescu, <i>Pictura românească în secolul al XIX-lea</i> , București, 1937.

	Vasile Florea, <i>Arta românească modernă și contemporană</i> , Editura Meridiane, București, 1982.
	Ilarion Pușcariu, E. Miron Cristea și Matei Voileanu, <i>Biserica Catedrală de la Mitropolia Ortodoxă Română în Sibiu. Istoricul zidirii 1857-1906</i> , Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1908.
9.2. Referințe bibliografice suplimentare	Ion Frunzetti, <i>Mișu Popp</i> , București, Editura pentru Literatură și Artă, 1965.
	Mircea Popescu, <i>Sava Henția</i> , Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1954.
	Aurel Cosma jun., <i>Sculptorul bănățean Alexandru Liuba</i> , “Biblioteca Luceafărul”, nr. 4, Timișoara, 1936.

10. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului²³

•

11. Evaluare

Tip activitate	11.1 Criterii de evaluare	11.2 Metode de evaluare		11.3 Pondere din nota finală	Obs. ²⁴
11.4a Examen / Colocviu	• Cunoștințe teoretice și practice însușite (cantitatea, corectitudinea, acuratețea)	Teste pe parcurs ²⁵ :	%	% (minim 5)	
		Teme de casă:	%		
		Alte activități ²⁶ :	%		
		Evaluare finală:	% (min. 5)		
11.4b Seminar	• Frecvența/relevanța intervențiilor sau răspunsurilor			% (minim 5)	
11.4c Laborator	• Cunoașterea aparaturii, a modului de utilizare a instrumentelor specifice; evaluarea unor instrumente sau realizări, prelucrarea și interpretarea unor rezultate			% (minim 5)	
11.4d Proiect	• Calitatea proiectului realizat, corectitudinea documentației proiectului, justificarea soluțiilor alese			% (minim 5)	
11.5 Standard minim de performanță ²⁷					

Fișa disciplinei cuprinde componente adaptate persoanelor cu CES (persoane cu dizabilități și persoane cu potențial înalt), în funcție de tipul și gradul acestora, la nivelul tuturor elementelor curriculare (competențe, obiective, conținuturi, metode de predare, evaluare alternativă), pentru a asigura șanse echitabile în pregătirea academică a tuturor studenților, acordând atenție sporită nevoilor individuale de învățare.

Data completării: | 2 | 5 | / | 0 | 9 | / | 2 | 0 | 2 | 5 |

Data avizării în Departament: | 2 | 7 | / | 0 | 9 | / | 2 | 0 | 2 | 5 |

	Grad didactic, titlul, prenume, numele	Semnătura
Titular disciplină	Lect. univ. dr. Ioan Ovidiu Abrudan	
Responsabil program de studii	Lect. univ. dr. Ioan Ovidiu Abrudan	
Director Departament	Protos. Conf. univ. dr. Vasile Bîrzu	<i>Pr. Conf. Dr. Vasile Bîrzu</i>

¹ Licență / Master

² 1-4 pentru licență, 1-2 pentru master

³ 1-8 pentru licență, 1-3 pentru master

⁴ Examen, colocviu sau VP A/R – din planul de învățământ

⁵ Regim disciplină: O=Disciplină obligatorie; A=Disciplină opțională; U=Facultativă

⁶ Categoria formativă: S=Specialitate; F=Fundamentală; C=Complementară; I=Asistată integral; P=Asistată parțial; N=Neasistată

⁷ Este egal cu 14 săptămâni x numărul de ore de la punctul 3.1 (similar pentru 3.2.a.b.c.)

⁸ Liniile de mai jos se referă la studiul individual; totalul se completează la punctul 3.37.

⁹ Între 7 și 14 ore

¹⁰ Între 2 și 6 ore

¹¹ Suma valorilor de pe liniile anterioare, care se referă la studiul individual.

¹² Suma (3.5.) dintre numărul de ore de activitate didactică directă (NOAD) și numărul de ore de studiu individual (NOSI) trebuie să fie egală cu numărul de credite alocate disciplinei (punctul 3.7) x nr. ore pe credit (3.6.). De asemenea, se recomandă ca numărul orelor de studiu individual să fie cel puțin egal cu cel al orelor de pregătire universitară formată din ore didactice

¹³ Numărul de credit se calculează după formula următoare și se rotunjește la valori vecine întregi (fie prin micșorare fie prin majorare)

$$\text{Nr. credite} = \frac{\text{NOCpSpD} \times C_C + \text{NOApSpD} \times C_A}{\text{TOCpSpD} \times C_C + \text{TOApSpD} \times C_A} \times 30 \text{ credite}$$

Unde:

- NOCpSpD = Număr ore curs/săptămână/disciplina pentru care se calculează creditele
- NOApSpD = Număr ore aplicații (sem./lab./pro.)/săptămână/disciplina pentru care se calculează creditele
- TOCpSpD = Număr total ore curs/săptămână din plan
- TOApSpD = Număr total ore aplicații (sem./lab./pro.)/săptămână din plan
- C_C/C_A = Coeficienți curs/aplicații calculate conform tabelului

Coeficienți	Curs	Aplicații (S/L/P)
Licență	2	1
Master	2,5	1,5
Licență lb. străină	2,5	1,25

¹⁴ Se menționează disciplinele obligatoriu a fi promovate anterior sau echivalente

¹⁵ Tablă, videoproiector, flipchart, materiale didactice specifice, platforme on-line etc.

¹⁶ Tehnică de calcul, pachete software, standuri experimentale, platforme on-line etc.

¹⁷ Rezultatele învățării se vor menționa în funcție de standardele specifice ale Comisiilor de specialitate ARACIS (<https://www.aracis.ro/ghiduri/>)

¹⁸ Titluri de capitole și paragrafe

¹⁹ Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector, discuții cu studenții (pentru fiecare capitol, dacă este cazul)

²⁰ Discuții, dezbateri, prezentare și/sau analiză de lucrări, rezolvare de exerciții și probleme

²¹ Demonstrație practică, exercițiu, experiment

²² Studiu de caz, demonstrație, exercițiu, analiza erorilor etc.

²³ Legătura cu alte discipline, utilitatea disciplinei pe piața muncii



²⁴ CPE – condiționează participarea la examen; nCPE – nu condiționează participarea la examen; CEF - condiționează evaluarea finală; N/A – nu se aplică

²⁵ Se va preciza numărul de teste și săptămânile în care vor fi susținute.

²⁶ Cercuri științifice, concursuri profesionale etc.

²⁷ Se particularizează la specificul disciplinei standardul minim de performanță din grila de competențe a programului de studii, dacă este cazul.